

prof. dr hab. Andrzej Banachowicz

Poznań 15.04.2023 roku

Uniwersytet Artystyczny

im. Magdaleny Abakanowicz

w Poznaniu

RECENZJA OSIĄGNIĘĆ ARTYSTYCZNYCH

w postępowaniu habilitacyjnym

w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne

i konserwacja dzieł sztuki

dr JAROSLAVA VARGI

Krótką charakterystyką sylwetki kandydata (informacja dotycząca życiorysu zawodowego, wykształcenia i in. aspektów związanych z osobą ubiegającą się o nadanie stopnia doktora habilitowanego:

Pan Jaroslav Varga dyplom ukończenia studiów magisterskich uzyskał na Uniwersytecie w Preszowie, Wydział Nauk Humanistycznych i Przyrodniczych w 2005 roku, uzyskując stopień magistra nauk humanistycznych (praca magisterska pt. *Wieczna przestrzeń w sztuce*).

Otrzymał również dyplom ukończenia studiów magisterskich Akademii Sztuk Pięknych w Bratysławie, Wydział Intermediów i Multimediów w 2010 roku, uzyskując stopień magistra sztuki (praca magisterska pt. *Mapa Europy Środkowej jako element twórczości artystycznej po 1989 roku*)

Dyplom nadania stopnia doktora sztuki otrzymał w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne, nadany uchwałą Rady Wydziału Intermediów i Multimediów Akademii Sztuk Pięknych w Bratysławie w 2014 roku (rozprawa doktorska pt. *Mapping of the Expanded Roles of Artist*)

Pan Jaroslav Varga już podczas studiów zainteresowany był pytaniami dotyczącymi wiedzy, statusu badacza, a także procesów jakim podlega zdobywanie i negocjowanie wiedzy.

Po uzyskaniu tytułu magistra nauk humanistycznych rozpoczął On studia na Akademii Sztuk Pięknych w Bratysławie (2005-2010), gdzie kontynuował swoje zainteresowania badawcze przy użyciu narzędzi artystycznych takich jak praktyki partycypacyjne czy strategie, które polegają na przekraczaniu sztywnego podziału na

działania artystyczne i nieartystyczne. W czasie studiów licencjackich oraz magisterskich brał On udział w zagranicznych pobytach studyjnych na Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu, gdzie studiował przez 2 semestry (2002-2007 w Pracowni Działań Intermedialnych w Katedrze Sztuki Mediów, prof. Ireneusz Olszewski, dr hab. Marek Grzyb), a następnie przez następny semestr (2009) na Uniwersytecie Pensylwania w Slippery Rock. Wyjazdy te pozwoliły mu na poszerzenie perspektywy badawczej i rozwinięcie własnego języka artystycznego.

Zainteresowania mapowaniem, kartografią mentalną oraz psychogeografią pamięci przeniósł On także do swojej praktyki artystycznej, tworząc liczne prace odnoszące się do kartografii.

W 2010 roku został przyjęty na studia doktoranckie na Akademii Sztuk Pięknych w Wiedniu w pracowni sztuki postkonceptualnej prowadzonej przez prof. Marię Grźnic.

Pan Jaroslav Varga przed uzyskaniem stopnia doktora miał w latach 2006-2014 – 8 wystaw indywidualnych w Polsce, Czechach (Praga), Rumunii, Austrii i Słowacji. W tym samym czasie brał również udział w bardzo wielu wystawach zbiorowych, bo niemal w 60-ciu, w krajach wymienionych powyżej ale i również w: Niemczech, Hiszpanii, Mołdawii, Włoszech czy USA.

Po uzyskaniu stopnia doktora Pan Jaroslav Varga miał w latach 2015-2022 18 wystaw indywidualnych w wielu krajach świata oraz uczestniczył w niemal 70-ciu wystawach zbiorowych, również w wielu krajach na świecie.

W latach 2010-2022 odbył rezydencje artystyczne w USA, Kambodży, Polsce, Słowacji, Korei Południowej, Austrii i Bułgarii. Cały ten imponujący, szczegółowy

opis jego dokonań artystycznych znajduje się w dokumentacji habilitacyjnej. A przecież habilitant ma w swoich dokonaniach również wykłady akademickie, wywiady oraz projekty kuratorskie.

O Jego pracach pisano w wielu książkach i katalogach, a On sam był 2-krotnie członkiem Jury Nagrody Artystycznej Oskara Cepana oraz 1-raz Członkiem Rady Artystycznej w ASP w Bratysławie.

Za swoją działalność otrzymał On następujące nagrody i nominacje:

2017

1. Nagroda NOVUM Foundation, Słowacja

2015

Nagroda Artystyczna w kategorii Młody Artysta poniżej 35. roku życia, Tatrabanka Foundation, Słowacja

2012

Słowacki laureat nagrody Henkla, Henkel Award, Słowacja

2010

Finalista Nagrody Oskara Cepana (Young Visual Artist Award), Słowacja

Finalista Start Point, Gask, Słowacja

Finalista Nagrody Galerii Narodowej w Pradze, Czechy

2008

Finalista Nagrody Oskara Cepana (Young Visual Artist Award), Słowacja

Ocena osiągnięć artystycznych wskazanych przez osobę ubiegającą się o nadanie

stopnia doktora habilitowanego w kontekście spełnienia wymogu, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy

Jak widać z powyższego opisu działalności artystycznej Pan Jaroslav Varga posiada już doprawdy znakomite osiągnięcia. Łączy On wiele ról – artysty, badacza, bibliotekarza, aktywisty, galerzysty, kuratora, menedżera kultury, nauczyciela, studenta, turysty.

O wszystkich tych powyższych obszarach badawczych i ich głęboko zakorzenionych dylematach – doktorska praca – rozprawa – tematyzowała w jaki sposób zdefiniować rolę artysty na początku XXI wieku. Obecny habilitacyjny projekt pt. „Sonwhere I Found It But Can't Find It” (Gdzieś to znalazłem, ale nie mogę znaleźć) w formie cyklu prac był prezentowany 1-raz w przestrzeni publicznej oraz 3-krotnie w galeriach.

Te wszystkie powyższe punkty wyjścia i główne cechy charakterystyczne Jego twórczości podsumowują właśnie te obecne prace i badania nad psychogeografią pamięci oraz istnieniem artysty i sztuki w sferze publicznej. Prace z tego cyklu obejmują obiekty sztuki stworzone z myślą o funkcjonowaniu w precyzyjnie określonym miejscu. I czy to jest akcja na fasadzie zabytkowego budynku – mająca charakter konceptualny i graficzny z ważnym cytatem brytyjskiego filozofa pt. „Cultural heritage not he same thing as national identyfy” z 2010 roku, czy gdy autor dotykał pustki i nieobecności z niepotrzebnymi pozornie przedmiotami, w opuszczonej – Jego dawnej – szkole podstawowej pt. „Fuck Your School Fuck You”, czy na wystawie, gdzie widzowie aktywują dzieło w akcji równoległe tłocznej i

czytanej książki w procesie frotażu, czy w innej akcji - instalacji – praca „Fu Ja Ra” z 2021 roku, która powstawała w obecności widzów, rozwijana stopniowo poprzez rozplątywanie i zaplątywanie warkoczyków serowych...

Wszystkie te powyższe oraz jeszcze inne działania habilitanta wzmacniają wspólną społeczną ale i indywidualną płaszczyznę rozumienia sztuki. Sztuki - w szeroko rozumianych – społeczno-politycznych kategoriach – w drodze do wzbogacenia – ubogacenia interdyscyplinarnego myślenia o istocie sztuki. Jednoczenia widzów wokół tego myślenia w ich interakcji na polu badawczym habilitanta – oraz dalej – w grupowych dyskusjach, a jeszcze dalej – na seminariach czy wykładach – również ze studentami. Rzucanie światła na relacje w jakich toczy się i odgrywa twórczość Jaroslava Vargi. Twórczość walcząca wręcz o duszę człowieka rozpiętego w dynamicznych wciąż zmianach społeczno-ekonomiczno-politycznych. Zalewanego różnymi powodami – zmian – w codziennym strumieniu informacji i atakowanego chęcią zapewnienia mu poznania prawdy. Gdy z drugiej strony inni znowu mącą mu w głowie – pustymi słowami – obietnicami. Bardziej czy mniej sensownymi, rozlewającymi się wysiłków samego widza, któremu pomaga właśnie w tym zgłębianiu treści kultury sam habilitant. W walce o wartości zawarte w Jego dziele, które bardzo często nawiązują do materialnego i duchowego charakteru miejsca. Do zatrzymania w obiektach ulotnych sytuacji, mentalnych śladów przeżyć powstających w relacji widz – twórca. Czy to poprzez – właśnie – dobór prac czy poprzez moderatowe działania habilitanta przenikają się wartości kultury z jej głębszymi sondami – przerzutami. Często też wyczuwalnymi tylko czy nawet „pustymi”

wartościami prowokującymi widza do asocjacji – wywierania na siebie wpływów tworzenia sensów czy interwencji w tym najlepszym tego słowa znaczeniu. Tak jak w wieloznacznym tytule pracy habilitacyjnej – „Gdzieś to znalazłem ale nie mogę znaleźć”. I właśnie ten język wypowiedzi Jaroslava Vargi bardzo czuję i bardzo mi odpowiada. Wypowiedzi zapisanej tymi wyobrażonymi znakami, które odnoszą się do przestrzeni i jej elementów. Zastanymi w niej czy wytworzonymi. Do przestrzeni statycznej i jednocześnie często w sugestii mobilnej. Te tropy przemieszczeń w naszej wyobraźni są największą wartością Jego kreacji. Te odniesienia do prozaicznych, potocznych elementów jakimi są ławki, książki, tapety, litery, druki czy malowidła – niosą one wszystkie w sobie konteksty wobec ich przestrzeni – tego materialnego charakteru miejsca, gdzie autor nasłuchując i przenikając jej strukturę „wyobrażoną techniką” respektuje jej zapisane wcześniej ślady, teraz już w myślach ludzi rozchodzących się po świecie. Otwierających inną potencjalność, inne – właśnie konteksty w stosunku do zracjonalizowanych nowych zjawisk. Odczytywanych z nadzieją, że to jest archetyp bytu zdefiniowany na nowo. Uchwycony w momencie, w którym wymknął się spod idei oczywistości. Aby na nowo zachwycić się tym co zastane a zmienione. I znowu – jak w tytule: „Gdzieś to może znalazłem, ale nie mogę znaleźć”. Aby może zachwiać tym, przekroczyć jego funkcję, rozbijać stałe odniesienia, wytrącić logikę z miejsc logicznych? Otóż nie. W tym momencie przypomina mi się wypowiedź Anhtony de Mello: „Jeżeli chcesz żyć, słowa muszą umrzeć. Musisz zrozumieć, że życie jest jak muzyka, którą tworzą raczej uczucia i instynkty niż reguły.” Jak prace z cyklu habilitanta, które tworzą z

tego co najważniejsze – z prawdy pogłębionej i myśli subiektywnej – wręcz idealistycznej. Gdyż jest to stan, który pozwala Vardze być nie tylko obserwatorem, ale też uczestnikiem w podróży, w której wszystko może się zdarzyć. Czy może być coś piękniejszego?

Jaroslav Varga w sposób wartościowy dokonuje przemiany pojęć artystycznych i pogłębia materię przekazu. Potrafi eliminować to, co jest zbędne i trzymać „obraz” tego przekazu tak, aby wyczuwało się wizje autora, ale też znajdowało się przestrzeń kontemplacji dla widza. W tej atmosferze – nawet czasem pewnej tajemniczości możemy analizować ten zamiar na jego warunkach.

Konkluzja:

Ta uniwersalność przekazu ale i rozpoznawalność zapisu habilitanta, są dla mnie wartościami, które wnoszą znaczny wkład w rozwój dyscypliny. Wkład na bazie autorskiego przekazu, przeżyć zagęszczonych w naszej wyobraźni. Pisemna praca habilitacyjna wraz ze stworzonym cyklem obiektów, tworzą bardzo spójny przekaz, który daje mi panoramę stanu myślenia i siły wyobraźni ich twórcy.

W dokumentacji habilitacyjnej znajdują się wszystkie niezbędne informacje i zdjęcia oraz obszar ukazujący Jego dojrzałą postawę pedagogiczną. Szeroki opis metod nauczania wiele mówi o efektach i o odpowiedzialności autora w tej sferze. Widać, że jest On skupiony na studencie, na wyborze koncepcji i prowadzeniu go w procesie nieustannej – jak sam mówi – resingularyzacji.

Pan Jaroslav Varga pracuje systematycznie. Twórcze myślenie i dążenie do celu – zapisu objawia się u niego interdyscyplinarnym zjawiskiem, które dociera – nawet –

jak czuję – do regionów swojej i naszej podświadomości. Tam, gdzie pamięć rodzaju ludzkiego „uzyskuje formę symboli wyrażających pierwotne treści i uczucia, na których została oparta nasza kultura”.

Dlatego podsumowując recenzję stwierdzam, z całym przekonaniem, ze swoją postawą – dorobkiem artystycznym i pedagogicznym oraz rozprawą habilitacyjną, a więc umiejętnościami oraz otwartym umysłem Pan dr Jaroslav Varga w pełni zasługuje na przyznanie mu stopnia doktora habilitowanego.

Z poważaniem

prof. dr hab. Andrzej Banachowicz